

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен "доктор" по: област на висше образование **3.Социални, стопански и правни науки**, професионално направление **3.8. Икономика**, докторска програма **„Икономика и управление“ /селско стопанство /**

Автор на дисертационния труд: **МИРКО МИЛАНОВИЧ**, докторант в задочна форма на обучение към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: **„УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА НА РЕПУБЛИКА СЪРБИЯ“**

Рецензент: **ДОЦ. Д-Р НАДЕЖДА БЛАГОЕВА**, Аграрен университет, област на висше образование: **3. Социални, стопански и правни науки**, професионално направление: **3.8 Икономика**, научна специалност: **„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“**, определен за член на научното жури със заповед № РД 16-1078/ 25.11.2020 от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Иновациите в селското стопанство са проблем с подчертана актуалност, произтичаща както от повишеното търсене на качествени селскостопански хранителни продукти на световния пазар през последните години, така и от специалната значимост на селскостопанския сектор за Република Сърбия. Тя може да бъде доказана от високия дял на сектора в БВП, от значителната заетост, която създава и от дела на селското стопанство в общия износ на страната. Освен това следва да имаме предвид и спецификата на селскостопанския сектор в Република Сърбия. Той заема водеща позиция сред европейските държави по отношение на големия си брой земеделски стопанства с преобладаващ дял именно на семейните ферми. Те заемат доминиращия дял от 99,5% и обработват над 80% от използваната земеделска площ. Всичко това аргументира интереса на докторанта към така подбраната проблематика, към която той дава своя собствен принос.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

В уводната част на своя труд докторантът акуратно определя своята цел и предмет, поставя пред себе си 5 изследователски задачи, които трябва да изпълни, за да постигне така дефинираната си цел. Съобразно нея авторът формулира и основната си изследователска хипотеза, а именно, че нивото на иновации и качеството на селскостопанските продукти оказва значително влияние върху нивото на устойчив успех на отделните семейни ферми. В хода на изследването тази теза се доказва от 4 спомагателни под-хипотези. Използваната методология включва

набор от методи, които позволяват на докторанта да докаже своята хипотеза и включват: икономически, статистически, математически, описателен, сравнителен, монографичен, графичен метод, анкетно проучване и други.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертацията е разработена в общ обем от 184 страници. Те включват въведение, три глави, дискусия на резултатите, заключения, използвана литература и приложения. За да визуализира по-добре работата си и улесни възприемането на множеството данни авторът използва 209 таблици, 31 фигури и 35 диаграми. Имената на таблиците, фигурите и диаграмите са посочени акуратно, като използваните източници са добросъвестно цитирани. Всичко това способства в голяма степен за по-доброто възприемане на дисертационния труд. Големият брой таблици би могъл да бъде съкратен до известна степен като авторът помисли за едно по-систематизирано представяне на тази част от тях, които имат сходна структура.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

В своята работа авторът извършва подробен анализ на концепцията относно същността на понятието иновация, както и на отделните видове такива. Впоследствие той подробно описва иновациите конкретно в селското стопанство. В по-нататъшния ход на изследването авторът разглежда възможността чрез прилагане на иновации в селското стопанство в Сърбия секторът да постигне пълния си капацитет на световния пазар, който да съответства на природните ресурси и дадености на страната. За да определи въздействието на иновациите и качеството на селскостопанските продукти върху устойчивия успех на отделните семейни ферми в Република Сърбия, докторантът разработва специален въпросник. Той включва специална селекция от въпроси, обобщени въз основа на изследванията на научната литература. Всички те са създадени в съответствие със стандартите за управление на качеството ISO 9001. Изследването се провежда сред 60 сръбски експерти в области като иновации, качество и устойчив успех в земеделието. Те включват университетски преподаватели, служители в публичната администрация като земеделски консултанти, заети в институти, свързани с научните изследвания. Самите анкети се провеждат в продължение на 2 месеца.

Впоследствие се извършва анализ на профила на респондентите, установява се надеждността на елементите на зададения системен модел, ползите и обосновката на изследването, направен е факторен анализ на модела, корелационен и регресионен анализ. В резултат на своето изследване докторантът доказва валидността на формулираната във въведението теза, че нивото на иновации и качеството на селскостопанските продукти оказва значително влияние върху нивото на устойчив успех на отделните ферми. Това му дава възможност в заключителната си част да формулира някои препоръки за стимулиране на иновативното поведение на фермерите в Сърбия.

Авторът цитира 58 литературни източника. Дисертацията е допълнена с 2 приложения, където са представени анкетите на изследването със съответните въпроси.

5. Приноси на дисертационния труд.

В своя автореферат авторът представя кулминацията на своя труд, която намира отражение в така формулираните общо 4 приноса, които могат да бъдат разделени на:

Научно-теоретични приноси:

- На базата на задълбочен литературен анализ е предложена теоретична концептуализация на иновациите в селското стопанство, тяхната същност, видове и особености.
- Въз основа на проведеното теоретично, методологично и практическо изследване е адаптиран модел, с помощта на който се прави корелация между иновациите и устойчивото развитие на земеделските производствени системи.

Практико-приложни приноси:

- Създадена е методика за изследване и анализ на иновациите и тяхното влияние върху устойчивия успех на земеделските стопанства, която може да се адаптира и надгражда за различни цели и от други изследователи.
- Обосновани са възможности за подобряване на устойчивото развитие на земеделските стопанства в Република Сърбия на базата на иновации и подобряване качеството на техните продукти.

Приемам гореспоменатите приноси като обосновани и доказани в последователния ход на изследването.

6. Критични бележки и въпроси.

Представената дисертация представлява цялостно изследване на проблемите, свързани с управлението на иновациите в земеделските стопанства в Република Сърбия. Докторантът показва необходимите знания и компетенции за провеждане на независими изследвания по даден проблем, способност да идентифицира конкретни проблеми и впоследствие да търси възможности за тяхното решаване. Нямам сериозни критични забележки, а по-скоро следния въпрос:

Съществува ли разлика в начините, предложени от автора за стимулиране на интереса към иновативни дейности от страна на собствениците на ферми, в зависимост от формата на собственост - семейна ферма или корпоративна собственост? Има ли в действителност практика в Сърбия да се използват данъчни стимули за предизвикване на такъв интерес?

7. Публикувани статии и цитирания.

Публикациите, свързани с дисертацията, са общо 5 на брой . Четири от тях са публикувани при участието на докторанта на различни форуми в Сърбия, а една от тях е от участието му в научна конференция в България. Две от публикациите са с един автор, а останалите три са в авторски колектив. В тях Мирко Миланович е съответно на първо, второ и трето място. Всички тези пет публикации натрупват необходимия минимум от 30 кредита. Не се предоставя справка за забелязани цитати на посочените статии.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на различните изследователски методи, научени и приложени от докторанта, обобщенията и направените заключения, считам, че представената дисертация отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в България и Правилника на Аграрния университет.

Всичко това ми позволява убедено да гласувам **ПОЛОЖИТЕЛНО** за присъждане на **МИРКО МИЛАНОВИЧ** на научната и образователна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство)“ .

Дата: 11.01.2021
гр. ПЛОВДИВ

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:

(доц. д-р НАДЕЖДА БЛАГОЕВА)